

Gijs van Elk,
voorzitter CRR

Devida et impera

Er komt een man bij de dokter en zegt: 'Dokter, ik werk me drie slagen in het rond en mijn vrouw ook. We hebben allebei een meer dan fulltime baan. Want als je iets wilt bereiken en je wilt je toekomst vormen, dan doe je dat, dan werk je keihard. Dan loop je, zeg ik altijd, niet tegen een muur op, dan klim je erover heen.' Hij keek de dokter enigszins bedroefd aan en ging verder: 'Maar ik

geloof dat ik nu toch echt tegen die muur ben aangelopen. De spanningen thuis lopen op. Ik ben lichamelijk en geestelijk uitgeput en mijn vrouw ook. Kunt u me eens nakijken?' De man van een jaar of veertig trok een pijnlijk en vermoeid gezicht en keek zijn huisarts verwachtingsvol aan. Deze zou de oplossing wel hebben. En die had hij ook. Zijn stethoscoop bleef weliswaar netjes om zijn nek hangen, hij vroeg zijn patiënt niet zich van boven vrij te maken noch keek hij in de mond, in-tussen met een houten lepel de tong en huig beroerend, waardoor de man in kwestie het nog benauwder zou krijgen en zei kort maar krachtig: 'Minder werken en je vrouw ook'.

De dokter die mij dit verhaal vertelde, laten we hem voor het gemak Rossi noemen, is mijn huisarts en woont pal tegenover me. Kuch ik wat veel of denk ik binnen afzienbare tijd dood te gaan, dan steek ik de weg over en laat me door hem betasten, bekloppen, bepotelen en uithoren. Nadien ben ik weer voor een tijdje gerustgesteld.

Dokter Rossi ontmoet ik ook wel eens buiten het gewone spreekuur om. Als het kan in zijn prachtige tuin. Heerlijk met een glas wijn in de hand keuvelen we dan wat en eten er een fijn door zijn vrouw klaargemaakt hapje bij. We wonen in een gezellige buurt. Hij vertelt me dan over zijn vorderingen in het 'oh zo sociale' golf en lepelt ook intrigerende praktijkverhalen op. Over mensen die zijn patiënt zijn, zonder dat hij namen en rugnummers noemt. Dat mag hij niet en daar is hij zeer strikt in. 'Hippocrates, he...' Aan de zorgverzekering weigert hij informatie te geven over zijn patiënten, al is hij er onlangs achter gekomen dat veel gegevens al gewoon bij de zorgverzekeraar op het bureau liggen. Uiteraard hebben ze die alleen nodig om fraude tegen te gaan. Rossi botst dus regelmatig met deze zorginstantie. Hij spuugt dan zijn gal (en dat is toch echt een minder trekje van hem) in het glas goede wijn en soms recht in mijn gezicht. Van hem kan ik het echter hebben.

Hij vertelde me ook dat ná de patiënt die teveel werkte een andere patiënt zijn spreekuur bezocht die helemaal géén werk had. De vrouw van de betreffende patiënt ook al niet. Ze moesten rond

zien te komen van een bijstandsuitkering. Dat viel niet mee, want de man en de vrouw hadden beiden flink wat gezondheidsklachten. Bovendien rookten ze veel en aten ze slecht, dat wil zeggen teveel, maar dan vooral 'junkfood'. Rossi botst ook regelmatig met de Macdonalds-en van deze wereld. En ook daarover krijg ik dan een flinke lading gal over mijn beste outfit (want zo'n buurt is het dan ook wel weer: we dragen ons paasbeste maatpak op de buurtborrel. Maar dat even terzijde.) Het advies dat hij gaf was zo'n typisch Rossi-advies: ga werken jullie en neem daarover contact op met de patiënt uit de eerste alinea (hij zei het anders natuurlijk), die woont hier vlakbij, van jullie uit een paar kilometer met de scootmobiel. Die man en vrouw werken tevéél en moeten minderen. Verdeel het werk.

Dokter Rossi is zo'n echte gymnasiast. Te pas en te onpas drukt hij zich uit in het Latijn. Zo ook in dit geval: *Devada et impera!* Tegen mij, een oud hbs-ertje, te onpas. Ik vroeg dus wat het betekende. Hij keek me geringschattend aan maar zei na een aarzeling: 'Verdeel en heers, jongeman'. Rossi is van mijn leeftijd, we zijn oud, maar dat 'jongeman' zal wel uit zijn gym-tijd stammen. Ik zit er niet mee, niet meer althans.

'Langere werkweken zijn niet productief en zelfs schadelijk' vervolgde Rossi in gewoon Nederlands. 'Dat wijst onderzoek uit. Ik las dat onlangs in de *Harvard Business Review*. Naast de *Autokampioen* en *The Lancet* mijn favoriete blad. En bijna tegelijkertijd lanceerde *The Lancet* de uitkomsten van een wetenschappelijk meta-onderzoek onder meer dan 600 duizend mensen dat uitwees dat lang werken de kans op beroertes en op hart- en vaatziekten, dus op voortijdig overlijden, aanzienlijk doet toenemen'. Hij keek me plechtig aan en nam vervolgens betekenisvol, zo leek het, een flinke teug van zijn rode Bordeaux. 'Dus harder werken levert niks extra op en bovendien ga je eerder dood. Dus what the heck, buurman...we nemen er nog een', riep hij enigszins bekakt en joviaal uit. Engels hebben we op de hbs vroeger wel gehad, dus ik begreep hem en trek in een heerlijk jong wijntje had ik ook wel. Ik knikte en hield hem mijn leeg glas voor.

'Maar waarom heb je de man zonder werk aan het werk gezet?' vroeg ik nadat hij het glas weer had bijgevuld, het was meer dan halfvol en de zon stond lekker op onze knar. 'Nou kijk, wat dat gezin ontbeerde was een fatsoenlijk inkomen. Geld. Ze waren ronduit arm, stuitend arm, onfatsoenlijk arm, zeker vergeleken met ons' proestte hij er lachend achteraan. Hier leek hij wel een beetje op de gesoigneerde golfer in zijn geruite broek en roze polo aan de tap bij de club, die tegen van die Price-Waterhouse-Coopers-types, die golfen met acquireren vermengen, loopt te brallen. Ik bewonder Rossi niet om dit trekje. Die PWC-types trouwens ook niet. Dit indachtig de leuke leuze van mijn, helaas te vroeg overleden, vader: We moeten niet degenen bewonderen die het

hoogst zijn gestegen, voordat we weten waar ze op staan, op eigen benen of op het leven van anderen.

Die PWC-types hadden overigens ook wel last, zo wist Rossi, van de toenemende automatisering en robotisering; het regende ontslagen. Ooit hadden ze het goed, dat zeker. 'Kommer en kwel, na de hemel nu de hel'. Rossi kwam nu echt lekker op gang, we hadden intussen al vijf bijna volle glazen rode Bordeaux van een uitstekend jaar, het huidige, genuttigd. 'Hoewel, hel? Luilekkerland zal ik bedoelen,' verbeterde hij zichzelf. 'Het is toch geweldig dat veel saai werk ons uit de zachte handen wordt genomen. De economie draait er niet minder om, alleen moeten we er wel voor zorgen dat iedereen ervan profiteert'. Opnieuw werd het Latijn vaardig over hem: 'Devida et impera', kreet hij enthousiast, daarbij klotste een flinke scheut rode wijn over zijn witte broek. 'Shie...ît, ik moet nu echt over op de wwitte wwijn'. Rossi had inmiddels een dubbele tong en vroeg aan zijn vrouw, die ook al door de tuin slingerde om een dubbele witte wijn. Ikzelf hield het bij de fijne, rode Bordeaux. Mijn vrouw nipte zuinig van een glaasje helder water. Zo zag ze er ook uit.

'Mmaarr ik ben ervoor dat de arbeidskosten verminderd worden. Je wil niet weten wat ik aan mijn tuinman betaal,' hij keek daarbij wat mistroostig naar zijn zwembad dat heerlijk in het middagzonnetje lag te kabbelen. 'Er moet ook minder belasting geheven worden op arbeid en méér op vermogen'. Zijn vrouw wankelde nu heel even onstuimig en viel van de weeromstuit bijna in het azuurblauwe water, waar nu toch echt wel een paar flinke rimpels opkwamen, al was het maar omdat ze er wat gal in spuugde. De vrouw van dokter Rossi botste nu heftig met Rossi.

De dokter trok er zich niets van aan: 'Ik ben ook voor een basisinkomen' ging hij onverstoorbaar verder, 'het basisinkomen gaat volgens mij over een fundamentele herverdeling van werk en inkomen. Devida et impera.' Daar had je hem weer, misschien kende hij maar een paar woorden Latijn, zo troostte ik mezelf. 'Verdeel het werk en heers over uw eigen fijne levens. Ik zou niet weten wat daar verkeerd aan is. Ik probeer mijn patiënten aan te moedigen om zuinig te zijn op hun omgeving: op hun lichaam, op de natuur, op zichzelf en de mensen van wie ze houden. Ik vertel ze dat ze iedereen moeten liefhebben zolang dat nog kan.' Hier leek Rossi weer op de oude hippie-dokter die hij ooit was. Een dokter die na zijn studie, als arts zonder grens, eerst naar de binnenlanden van Borneo trok om er 'the wild men from Borneo' te genezen van allerlei tropische kwalen.

Maar toch. De zon scheen nog steeds doch werd aan de kim al rood en zou weldra ondergaan. Rossi maakte aanstalten een frisse duik in zijn zwembad te nemen, zijn vrouw wankelde nog

steeds en zou waarschijnlijk en onvrijwillig haar man volgen. Mijn vrouw wist hoe laat het was en porde me helder voelbaar in de zij 'Kom jongeman, we gaan eens naar huis. Ik hoor de hond al blaffen, die moet er nodig even uit'.

Gijs van Elk

Voorzitter CRR